

E-könyvkölcsönző szolgáltatás a hazai könyvtárakban

SZALACSI Alexandra

szandy474@gmail.com

A könyvtárosok és információs szakemberek évente megtartott nemzetközi konferenciáján, a népszerű BOBCATSSS-en – melyre idén januárban Ankarában került sor – magyar részről jelen voltak a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar Könyvtártudományi Intézetének hallgatói is: Jávorka Brigitta, Kovács Ramona és Szalacsi Alexandra tanáruk, Tóth Máté vezetésével. Mindhárom hallgató napjaink könyvtári világának egy-egy aktuális kérdéséről (az elektronikus könyvek kölcsönzéséről, a QR-kódok könyvtári szerepéről és egy könyvcserét támogató weboldal használatáról) készített felmérést, és vizsgálataik eredményeiről beszámoltak a konferencián. Műhely rovatunkban most e dolgozatok cikkésített változatát mutatjuk be.

A szerzők köszönetet mondanak tanárunknak, Tóth Máténak kutatásaihoz nyújtott segítségével, a kérdőíveket kitöltő könyvtárosoknak az együttműködésért, az egyetemi karnak és a Kari Hallgatói Önkormányzatnak, valamint a Balassi Intézet Campus Hungary programjának, hogy anyagilag is támogatták tanulmányútjukat.

Bevezetés

A 2012-es amszterdami BOBCATSSS konferenciára készült dolgozatomban a magyar egyetemi hallgatók e-könyv olvasási szokásait vizsgáltam. A tavalyi eredmények és a téma népszerűségé-

nek növekedése miatt úgy gondoltam, érdemes lenne e területen további kutatásokat végezni, de egy másik aspektusból vizsgálva a kérdést. Ezért a 2013-as konferenciára készített tanulmányomban az e-könyvek könyvtárból vagy könyvtárakon keresztül történő kölcsönzésére fókuszáltam.

A könyvtárak és könyvtárosok mindennapi életében az elmúlt év során egyre hangsúlyosabb szerephez jutott az e-könyv. Külföldön és Magyarországon is egyre több kiadó és terjesztő jelent meg a piacon (például *Book&Walk*, *Publio*, *Multimediapláza*, *Amazon*, *Smashwords* stb.), és egyre több könyvtáros fórumon és blogon lehet olvasni e-könyvekkel kapcsolatos információkat (pl.: *Könyvkonktor*, *E-könyv olvasó blog*, *Könyvtár MA*). 2012 tavaszán megalakult az *Egyesülés az e-könyvekért* szervezet azzal a céllal, hogy összehangolja a kiadók és a könyvtárak érdekeit. Az egyesülés rendszeresen szervez konferenciákat, összejöveteleket, ahol a könyvtárügy és a könyvpiac szereplőinek lehetőségük van nyilvánosan kifejezni az e-könyvekkel kapcsolatos nézeteiket. Mostanában készült el az Egyesülés az e-könyvekért honlapja (<http://ekonyvegylet.hu>), ahol bemutatják az Egyesülés tagjait, és folyamatosan tudósítanak az Egyesülés munkájával kapcsolatos eseményekről.

A Könyvtári Intézet 2012 nyarán indította *E-könyves infotár* (<http://ki.oszk.hu/ekonyvek>) nevű szolgáltatását, ahol az e-könyves eseményekről adott információk mellett sok másról is, például az e-kiadók terveiről, ingyen letölthető e-könyvekről, jó könyvtári példákról stb. lehet tájékozódni.

Az e-könyvekkel és az e-könyvkölcsönzéssel kapcsolatban most már eljutottunk arra a pontra, amikor a magyar könyvtárosoknak is lépniük kell, és minél hamarabb meg kellene találniuk azt a szolgáltatási, üzleti modellt, amellyel az olvasók szükségleteit kielégíthetik.

A fejlettebb országok könyvtárainak többségében (USA, UK, skandináv országok) az e-könyvkölcsönző szolgáltatás már hosszabb ideje működik, míg a fejlődő országokban, és Magyarországon nincs még olyan könyvtár, ahol teljes egészében megvalósult volna az e-könyvkölcsönzés, bár több nagykönyvtár (például az OSZK, a BME OMIKK, FSZEK, néhány megyei és egyetemi könyvtár) tett erre kísérletet. Az OSZK-ban pl. helyben olvasásra van lehetőség, kölcsönzésre nincs.

Kutatásomat megelőzően viszonylag kevés pub-

likáció foglalkozott Magyarországon az e-könyvek könyvtári megjelenésével és kölcsönzésével. A téma fontosságát jelzi, hogy a Könyvtári Intézet 2012 őszén országos méretű, reprezentatív felmérést készített, amelyben a felhasználók igényeit és szükségleteit összevetették a könyvtárak mobil és e-könyv szolgáltatásra optimalizált gyakorlatával (Tóth, 2013).

Én azt mutatom be, hogy vizsgálódásom szerint a válaszoló könyvtárosok miképp képzik el az e-könyvkölcsönzés megvalósítását. Kutatásom nem reprezentatív, csak pillanatképet mutat a magyar e-könyvkölcsönzésről való vélekedésekről. Szeretném bizonyítani, hogy az e-könyvekre van igény, és jelentős szerepet játszhatnának a könyvtárak mindennapi életében.

Kutatási módszer, demográfiai adatok

Kutatásom kérdőíves felméréseken alapszik, melyet különböző típusú könyvtárakban dolgozó könyvtárosok töltöttek ki. A kérdőívet a „*Könyvtáros*” Facebook oldalon és a szakmabeliek által gyakran használt, népszerű kommunikációs platformon, a *Katalist* levelezőlistán tettem közzé. A kérdőívet két hét alatt 102 könyvtáros töltötte ki.

A kitöltők többsége (75%) nő volt, ami összefüggésben áll azzal, hogy a magyar könyvtáros közösségre a női dominancia jellemző. A válaszadók 44%-a 35 év alatti fiatal volt. A legfiatalabb válaszoló 21, a legidősebb pedig 65 éves volt. A válaszadók 45%-a közkönyvtárban, 31%-a egyetemi könyvtárban, 11%-a szakkönyvtárban, 10%-a iskolai könyvtárban dolgozik. Az OSZK-ból két könyvtáros válaszolt, továbbá 8%-uk nem adott meg könyvtártípust (valószínűsíthető, hogy ők egyetemi oktatók, illetve az IT szektorban dolgozó könyvtárosok).

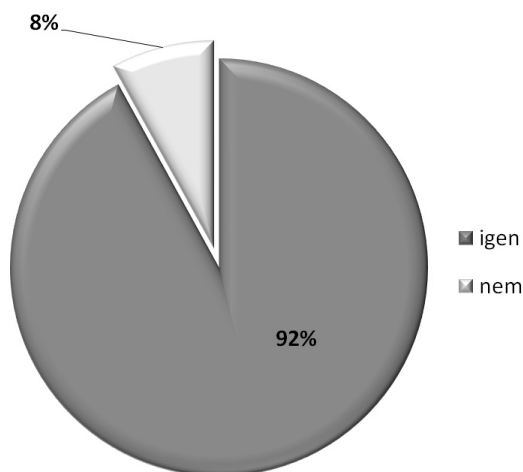
Eredmények

A kérdőív első kérdése arra vonatkozott, tudják-e mi az elektronikus-könyv, melyre szerencsére

valamennyien igennel válaszoltak. A kitöltők 42%-a rendszeresen olvas e-könyvet. A következő kérdéseimre (van-e helye az e-könyveknek a könyvtárban; bevezetné-e az e-könyvkölcsönző szolgáltatást saját könyvtárában) mindössze 1% eltéréssel 93%-ban igenlő válaszokat kaptam (1. és 2. ábra).

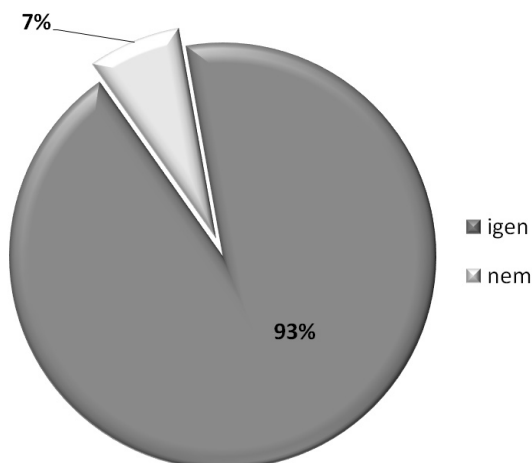
1. ábra

Ön szerint az elektronikus könyveknek helye van a könyvtárban?

2. ábra

Ön szerint a könyvtári szolgáltatások közé érdemes lenne-e beépíteni az elektronikus-könyvkölcsönzést?

Ezt követően egy nyitott kérdésre bővebben is megindokolhatták a véleményüket. Nézzünk meg néhány érdekes választ:

„Haladni kell a XXI. századi információs társadalom lehetőségeivel, így az e-book alkalmazása elengedhetetlen a jövőben.”

„Egyre több a mobil eszköz, egyre jobb eszközök vannak digitális tartalom olvasására, egyre többen fedezik fel, hogy nem is olyan rossz dolog ez. Papírkímélés, költségcsökkentés, és ráadásul sok irodalomra, szakirodalomra csak időlegesen van szükségünk.”

„A nyilvános könyvtárnak minden "hagyományos" felhasználói igényt ki kell elégíteni, ám fontos, hogy haladjon a korral, és az újszerű információhordozók is elérhetőek legyenek általa.”

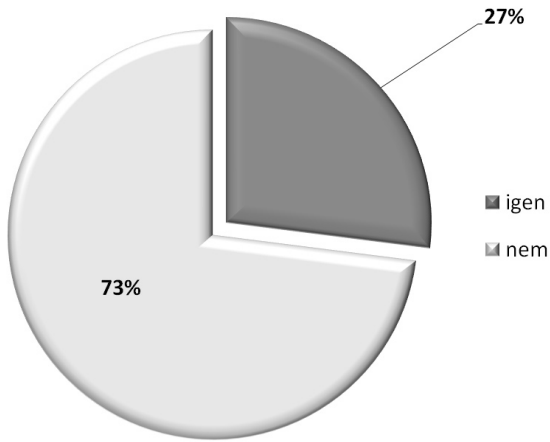
„A könyvtárunk elég specifikus, ezért nálunk nemigen lenne lehetőség rá - sem infrastruktúra, sem keret, és bizonyos szinten túl igény sincs rá. Tapasztalataink alapján a hallgatók inkább lemondanak egy-egy cikk olvasásáról, ha azért fizetniük kell, ugyanakkor előnyben részesítik az elektronikus változatot, ha az "ingyen" (pl. EBSCO, JSTOR a saját diákjainknak ingyenes) elérhető. Használóként nagyobb közművelődési könyvtárakban vagy azok online felületéről elérhető szolgáltatásokat igénybe venném, különösen itthon papír alapon hozzá nem férhető külföldi dokumentumok esetében, de a szolgáltatás ára fontos tényező.”

„Butaság lenne nem tudomást venni a technika fejlődéséről és az igények megváltozásáról. Ez azt eredményezné, hogy a könyvtár kívül rekedne a társadalmon. Inkább fel kell venni a kesztyűt és megfelelni az új kihívásoknak.”

Jóleső érzés volt a válaszokat olvasni, hiszen a kitöltők többsége visszaigazolja a téma aktualitását és fontosságát, holott csak 27%-uk könyvtárában van lehetőség e-könyvek olvasására számítógépeken és előfizetett adatbázisokon keresztül (3. ábra). A válaszolók 87%-a vélte úgy, hogy a könyvtárhasználóknak nincs igénye e-könyv kölcsönzési szolgáltatás kialakítására (4. ábra), amit a Könyvtári Intézet reprezentatív felmérésében Tóth Máté is megerősített (Tóth, 2013).

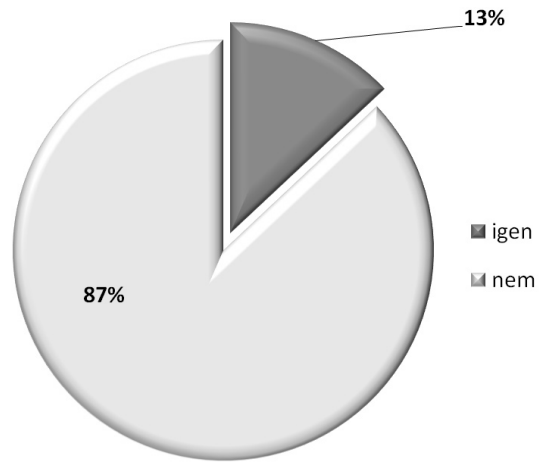
3. ábra

Az Ön könyvtárában van-e lehetőség e-könyvek olvasására?

4. ábra

Ön szerint a könyvtárhasználóknak van-e igényük az elektronikus könyvkölcsönző szolgáltatásra?

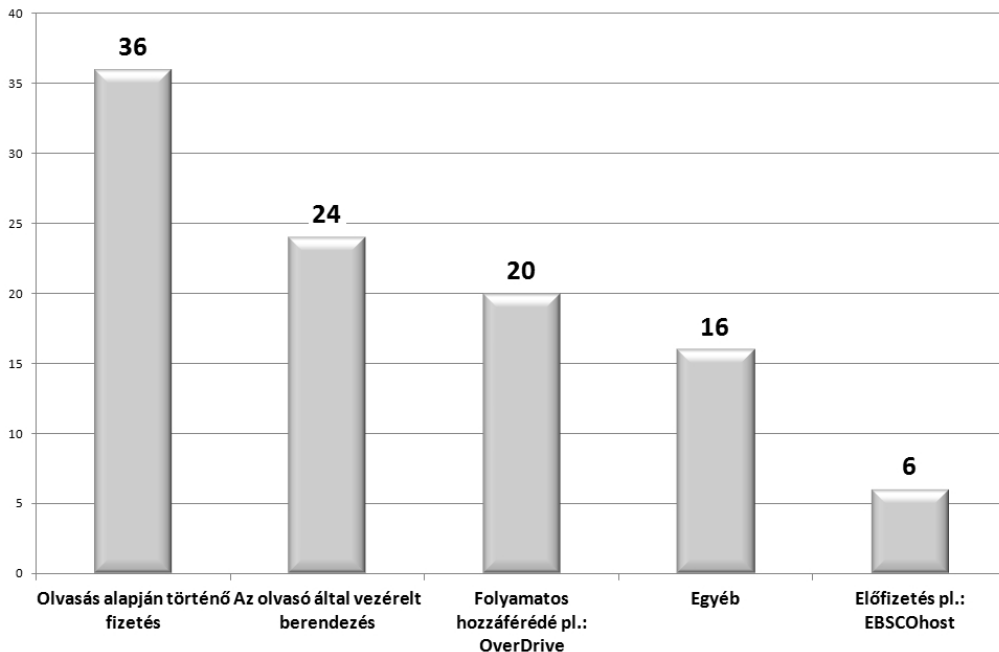

Az utolsó két kérdés arra vonatkozott, hogy milyen formában tudná elképzelni az e-könyvkölcsönzési szolgáltatást a könyvtárban, és miben látja legfőbb akadályát a szolgáltatás bevezetésének. Mindkét kérdés esetében több lehetőség közül választhattak, pl. az elsónél különböző

típusú üzleti modellek közül (olvasás alapján történő fizetés, olvasó által vezérelt beszerzés, folyamatos hozzáférés, előfizetés, egyéb) lehetett választani. Amerikai könyvtárakban az említett üzleti modellek mindegyikét használják (Etnis, 2012).

5. ábra

Ha igen, milyen formában, hogy tudná elképzelni az e-könyvkölcsönző szolgáltatást?

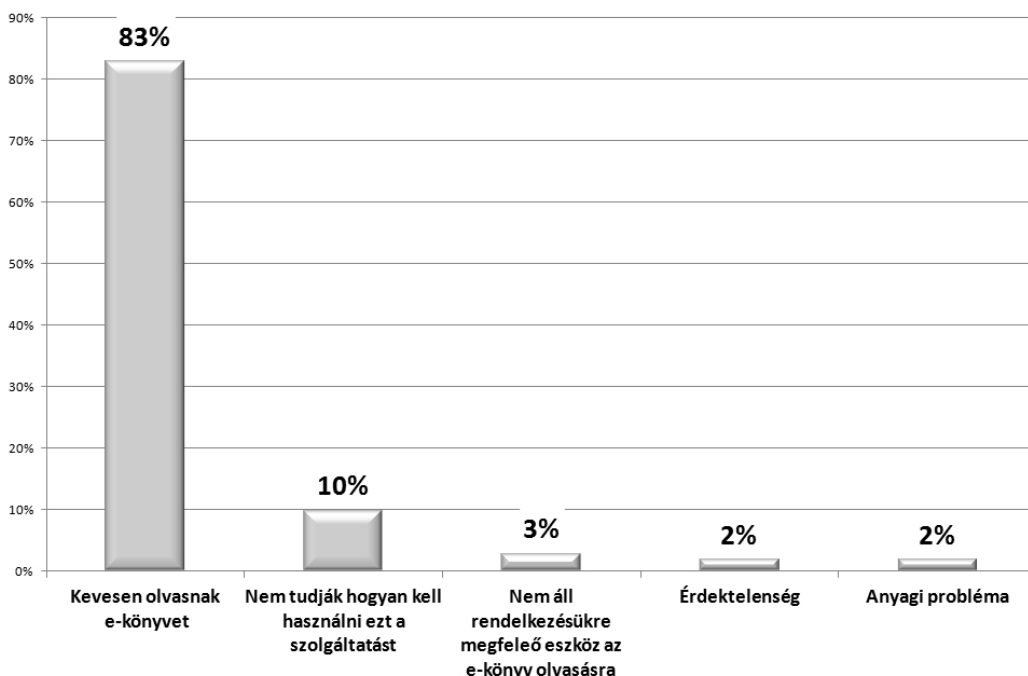

A megvalósításról és az akadályokról – ahogy az 5. és 6. ábra diagramjai mutatják – a könyvtárosok 83%-a gondolta, hogy bár kevesen olvasnak e-könyvet Magyarországon, a használók igényelhetik az e-könyvkölcsönző szolgáltatást, bár 10%-uk szerint a könyvtárhasználók nem tudnák használni ezt a szolgáltatást. Akadályozó tényezőként az e-könyvolvasó eszköz hiányát 3%-ban, érdektelenséget és az anyagiak hiányát 2–2%-ban említették válaszolóink.

százaléka rendelkezik e-könyvolvasó eszközzel, és milyen gyakorisággal olvasnak e-könyvet. Az eredmények az e-könyvet olvasók számának folyamatos növekedéséről szólnak (Hoffmann, Bertot, Davis, 2012).

Tudjuk, hogy a magyarországi könyvtárak többsége anyagi nehézségekkel küzd, és ha pénzhez jutnak, előbb vesznek papíralapú könyvet, mint elektronikus. Az anyagiakon kívül e könyvek kölcsönzésénél a szerzői jogi kérdéseket is ke-

6. ábra
Ha nem, akkor miben látja akadályát?

Statisztikák és becslések

Az e-könyvet olvasók számáról nincsenek biztos statisztikai adataink, de léteznek különféle becslések: pl. a Magyar Elektronikus Könyvtár ingyenes digitális tartalmainak napi 10–20 ezer látogatója is van, egy másik becslés szerint a hazai e-könyvvásárlás a teljes könyvpiaci forgalom egy százaléka körül van. Az angol és amerikai eredmények szerint náluk már 10% körül jár a e-forgalom (Könyvkonnektor, 2012, Thy, 2012, Kerekes 2011). Vannak viszont statisztikák arról, hogy az Egyesült Államok lakosságának hány

zelní kell, ugyanis ma már a könyvtáraknak nem a technikai megoldás jelenti a nehézséget, mint inkább az, hogy milyen formában birtokolják az e-tartalmakat, és hogyan történjen a kölcsönzések ellenőrzése (Kerekes 2011).

Összefoglaló

Összegzésként elmondható, hogy a magyar könyvtárügy új kihívás előtt áll, és mielőbb szükséges lenne kidolgozni egy jól működő üzleti modellt. Egyelőre nincsenek adataink a ma-

gyar könyvtárak e-könyv használatáról (például hogyan történjen a kölcsönzés, eszközt vagy tartalmat kölcsönözzenek, licencet vegyenek vagy a helyhez kötött offline-line történjen a használat stb.), sem a használók igényeiről, elvárásairól.

Fontos lenne, hogy a magyar könyvtárügy lépést tartson az e-könyvkölcsönzés tendenciájával, és ezért célozom további kutatásokat végezni ebben a témában, mert vannak még vakfoltok e területen.

Irodalom

HOFFMAN, Judy – BERTOT, John Carlo – DAVIS, Denise M.: Libraries connect communities. Public Library Funding & Technology Access Study 2011–2012. Digital supplement of American Libraries magazine, 2012. June. <http://viewer.zmags.com/publication/4673a369> [2013. május 15.]

KEREKES Pál: Az elektronikus könyvek kölcsönzésének problémái: szövegbérlés-, textlízing-konstrukciók megjelenése =

Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 58. évf. 2011. 5. sz. http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=5496&issue_id=526 [2013. május 15.]

Könyvstatisztika, te csalfa! = Könyvkonnektor, 2012. szept.29. <http://konyvkonnektor.hu/?p=2419> [2013. május 15.]

ENIS, Matt: The ebook elephant in the room: ALA Annual 2012 = Library Journal, 2012, June 25. <http://lj.libraryjournal.com/2012/06/shows-events/ala/the-ebook-elephant-in-the-room-ala-annual-2012/> [2013. május 15.]

THY: A jövő elkezdődött: jön a kölcsönözhető e-könyv: Minden, amit az e-könyvről tudni akartunk, de nem mertük megkérdezni = Magyar Nemzet Online, 2012. július 17. <http://mno.hu/grund/a-jovo-elkezdodott-jon-a-kolcsonozheto-e-konyv-1092486>

TÓTH Máté: „Mobilized” library services – What do we offer? What do our users want? = Ankara, 2013. Proceedings of the XXI. International BOBCATSSS Symposium.

Union for E-book’s website from <http://ki.oszk.hu/ekonyvek/tag/egyesules-az-e-konyvekert>

Beérkezett: 2013. március 21.

Horváth Tibor digitális életműve

Elkészült és bekerült a Magyar Elektronikus Könyvtárba (MEK) *Horváth Tibor (1935–2011)* cikkeinek és rövidebb írásainak gyűjteményes kötete *Könyvtári írások* címen.

Megtekinthető: <http://mek.oszk.hu/11600/11654>

Horváth Tibor életművének digitális közzétételét *Sonnevend Péter* kezdeményezte a szerző özvegyének engedélyével, támogatásával. A kiadványok többségét a Könyvtártudományi Szakkönyvtár bocsátotta a MEK rendelkezésére, a szkennelést *Vajda Henrik* készítette, a korrektúrát az egr Eszterházy Károly Főiskola Humáninformatikai Tanszékének könyvtár szakos hallgatói végezték. Az elkészült anyag szerkesztője *Sonnevend Péter*, a végső technikai formába öntés *Drótos László* munkája. Az önálló ISBN-nel ellátott elektronikus kiadványt az OSZK adta ki. Horváth Tibor többi, nagyobb lélegzetű műve már megtalálható a MEK-ben, a Videotoriumban pedig megtekinthető *Vajda Kornél* Horváth Tiborral 2002-ben készített beszélgetése is (http://videotorium.hu/recordings/details/4775.Horvath_Tibor_interju

(OSZK intranet, 2013. jún. 5. *Moldován István* tájékoztatásából)

Fügedi Péterné – kollégáinak, barátainak és tisztelőinek: Joli – 85 éves

Ő annak a mára legendássá vált *Sebestyén Géza-csapatnak* a tagjaként érkezett a nemzeti könyvtárba, amely a legtöbbet tette 1958 után a Széchényi Könyvtár, és az egész hazai könyvtári szakma megújulásáért (különösen a nemzeti bibliográfiai rendszer, az országos központi szolgáltatások terén), mi több: emberi arculatáért. Véleményével, visszaemlékezéseivel ma is a szakma mérvadó tekintélye.

Isten éltesse sokáig jó egészségben! (S.P)

QR-kódok használata a magyar könyvtárakban

KOVÁCS Ramóna

Bevezetés

A modern technológiák villámgyors ütemben fejlődnek: az elmúlt néhány évben a „kicsi” és az „okos” vált az új találmányok legfontosabb jellemzőjévé. A mobiltelefonok egyre fontosabb szerepet játszanak mindennapi életünkben, kifinomult funkcióikkal pedig hatékonyabbá és kényelmesebbé teszik életünket.

Az okostelefonokban két ragyogó funkciót találhatunk: a beépített digitális fényképezőgépet és azt a lehetőséget, hogy az internetet bárhol és bárhol elérhetjük. A mobil internet-hozzáférés és az okostelefonok széles körű elterjedése lehetővé tette, hogy ha releváns információra van szükségünk, legyünk bárhol, azonnal elérhetjük, és nem csak az otthoni vagy munkahelyi gépeink használatával.

Ha egy könyvtár nyitott szeretne maradni a fejlő-

désre, erősítenie kell az interaktivitását. *Ashford (2012) szerint a „QR-kód [alkalmazása] kényelmes módja, hogy összekapcsoljuk a virtuális világot a fizikaival, és hogy hasznos tartalmakat biztosítsunk, ha erre szükségünk van. A QR-kód mára teret nyert Európa nagy részén: számos helyen, egyetemi könyvtárakban és felsőoktatási intézményekben fedezték fel a benne rejlő lehetőségeket.”*

A kamerás telefonok elterjedésével megnőtt a kétdimenziójú vonalkódok alkalmazása. A QR-kódok (Quick Response = gyors válasz) ugyanúgy működnek, mint a vonalkódok, de több információt tartalmaznak. A QR-kód olyan mobiltelefonnal olvasható kód, amely vízszintes és függőleges irányban egyaránt tartalmaz információt, szemben a vonalkóddal, amely csak egy irányban. Bármelyik okostelefon képes arra, hogy egy megfelelő alkalmazás segítségével

felismerje és beolvassa a kódokat. A QR-kódok általában egy webhely URL-címét, e-mail címet vagy telefonszámot tartalmaznak. A fekete-fehér képpontokból készült négyzet alakú képfeliratok manapság szinte mindenhol felbukkannak: nemcsak üzleti vállalkozások, hanem magánszemélyek és kulturális intézmények is használják a kódokat, például, hogy hirdetéseiket online tartalmakkal kössék össze. *Lisa Carlucci Thomas* szerint: „a könyvtárak létrehozták egyéni mobiltelefonra optimalizált honlapjaikat, az igényekhez igazodó információikat és önkiszolgáló funkcióikat, és a QR-kódok révén kiterjesztették e-könyveiket és eszközeiket, valamint jelenlétüket a közösségi médiában, növelték interaktivitásukat a Facebookon, Twitteren, Youtube-on, Foursquare-en, Tumblr-en és más mobil közösségi platformokon.”

Figyelembe véve a mobileszközök népszerűségét és elterjedtségét a fiatal könyvtárhasználók körében, érthető, hogy mind több könyvtár próbálkozik a QR-kód bevezetésével, hogy szolgáltatásaikat felhasználóbaráttá és gyorsabbá tegyék általa. Amerikai, angliai és ausztráliai könyvtárak széles körében használják ezt a technikát videók, filmajánlók, webhelyek, különféle kutatások, teljes szövegű folyóiratok linkeléséhez, de egyéb különböző célokra is.

A QR-kódok általános térhódítása kapcsán kíváncsi lettem, hogy a hazai könyvtárak felismerték-e a kód előnyeit, és hogy a marketing új eszközeként, jól használható új típusú szolgáltatásként tekintenek-e rá?

Módszerek

Elemzésem arra az online felmérésre épült, amelyet egy közösségi oldalon terjesztettem, és 130 könyvtárost kérdeztem meg. A felmérés nem tekinthető reprezentatívnak, inkább csak pillanatképet ad a kód könyvtári elterjedtségéről és a könyvtárosok hozzáállásáról. A 17 kérdést tartalmazó kérdőívből négy a személyes adatokra vonatkozott, a többi a kóddal volt kapcsolatos. A válaszolók többsége (71%) egyetemi és városi

könyvtárban dolgozó nő volt. A kérdések közül négy nyitott, 13 pedig zárt típusú kérdés volt. Először is az érdekelt, hogy hány könyvtárban használják a QR-kódot, hogy rendelkeznek-e a könyvtárak az ehhez szükséges technikai felszereltséggel, ha alkalmazzák, akkor milyen célra, illetve, hogy van-e „okoskönyvük” is? Megkérdeztem azt is, mi motiválja őket, amikor beolvassák a kódokat.

Eredmények

Az első kérdés arra irányult, ismerik-e egyáltalán a QR-kódot. A válaszolók 80%-a ismerte a technikát, ami igen magas aránynak számít, és az is kiderült, hogy csak 18%-uk nem rendelkezett okostelefonnal. Mivel a kitöltés önkéntes volt, feltételezhetjük, hogy elsősorban azok töltötték ki a kérdőívet, akiknek volt okostelefonjuk, ezért lehetett ez az adat jobb, mint az országos átlag. *Tóth Máté* (2013) reprezentatív vizsgálatának eredményei ugyanis az ellenkezőjét tárták fel, nevezetesen azt, hogy az okostelefonok elterjedtsége alacsony a könyvtárosok között.

Az igennel válaszolók többféle opciót is megjelölhettek arról, hol találkoztak a QR-kódokkal: 67% -ban kereskedelmi reklámokban, 65%-ban magazinokban, 60%-ban plakátokon látták a QR-kódokat, és csak 25%-ban említették, hogy könyvtárakban, múzeumokban látták. Úgy tűnik, ez a megoldás inkább a reklámokban és az üzleti szférában használatos.

A következő kérdésem az volt, hogy mi motiválja őket, amikor beszkennek, azaz használják ezeket a kódokat. Kiderült, hogy bár tudják, hogy mire használható a QR-kód, a válaszoló könyvtárosok 73%-a még soha nem olvasta be őket. Akik beolvasták, inkább csak kíváncsiságból (9%), illetve 8%-uk azért, hogy információt szerezzen egy adott termékről vagy szolgáltatásról, és mindössze 1%-uk használta arra, hogy a segítségével kapcsolatot szerezzen.

Azt is megkérdeztem, hogy munkahelyük használja-e ezeket a virtuális kódokat. A legtöbb könyvtár még nem vezette be, mert úgy gon-

dolták, nincs elég emberi és anyagi erőforrásuk, és nehéz lenne a kódokat a könyvtár típusának megfelelően hasznosítani. Csak akkor használnák, ha a kiadók QR-kóddal együtt adnák ki a könyveket. A könyvtárak 23%-ában használták a QR-kódokat a következőkre: szórólapokon reklámozták szolgáltatásaikat, QR-kódot nyomtatnak a könyvbe, beépítették az online katalógusba, interaktív térképet készítettek, és kiragasztották a könyvespolcokra. A kisebb könyvtárak úgy gondolták, hogy pénzügyi nehézségek miatt nem tudják bevezetni. Szeretném hangsúlyozni, hogy a kisebb könyvtárak szűkösebb költségvetéssel is létrehozhatnak vonzó szolgáltatásokat, kihasználva az ingyenes használatú online eszközöket, a személyzet tudását és lelkesedését. A megkérdezettek több mint a fele (54%-a) nem tudta, hogy ingyenesen is létre tud hozni QR-kódot egy online felületen, és a többségük soha nem is készített ilyen kódot.

Az „okoskönyv” (smartbook)

A QR-kódok megjelenhetnek magazinokban, névjegykártyákon, lényegében bárhol, ahol további információkra lehet szükségünk. Mivel leolvasásuk hatékony módja, hogy összekössük a virtuális világot a fizikai valósággal, a technológia alkalmas arra is, hogy népszerűsítsük kulturális örökségünk (múzeumok, kiállítások, műemlékek) kincseit.

Sokszor van úgy, hogy amikor olvasunk egy könyvet, szeretnénk látni és hallani is, hogy miről ír a szerző. A QR-kódot a könyvkiadásban azzal a céllal vezették be, hogy interaktív élményt kínáljanak az olvasóknak. Felmérésem adatai szerint bár kevés könyvtár használja a QR-kódot, de a technika már ismert a könyvek világában. 2012-ben a Kossuth Kiadó és az Európai Kommunikációs Ügynökség bemutatott egy Magyarországon korábban nem ismert hazai fejlesztésű kiadványtípust, az „okoskönyv”-et (smartbook). Az okoskönyv lényege, hogy QR-kódok segítségével összeköti a nyomtatott médiát – könyvet – az online tartalmakkal és elér-

hetővé teszi a legelterjedtebb mobileszközön, az okostelefonon. Az „okoskönyvek” látnivalókról szóló információit az internetről lehet letölteni a QR-kódra irányított okostelefon-kamerával. A Kossuth Kiadó nemrégiben három könyvet – két útikönyvet és egy mesekönyvet – jelentetett meg ebben az innovatív formában. A *Budapest okoskönyv. A 20 legszebb látnivaló című* összeállítás turisták számára tartalmaz hasznos információkat a fővárosról. A kiadványban megtalálható a belváros térképe, ahol számok jelölik a látnivalókat, amelyekhez QR-kódok tartoznak. A könyv használatához mobil internetre vagy wifi-kapcsolatra van szükség. Ha a csatlakozás megvan, egy hang röviden ismerteti az adott környék látnivalóit. Hallgathatjuk az idegenvezetőt, ahogy bemutatja a látnivalókat, miközben színes képeket nézegethetünk.

A Kossuth Kiadó mesekönyve is (*Rendetlen nyulak a benzinkúton. Okoskönyv*) az új formához igazodva készült, és szerteágazó, 21. századi mesét kínál. Felmerül a kérdés, szüksége van-e a gyerekeknek ilyen jellegű okoskönyvekre? Mivel már a kisebbek is jól értenek a mobiltelefonokhoz, értékes tartalmat viszont nehéz találni, mert inkább csak játékokat találnak, az okos mesekönyv megoldás lehet erre a problémára. A bemutatott mese hat fejezetből álló interaktív történetre épül, összesen két óra terjedelemben. Egy fejezet meghallgatása után a hallgató dönti el, hogyan, milyen irányban folytatódjék a történet, és a QR-kódok jelölik a választható irányokat. A mesélő elmondja a történetet, közben pedig akvarelleken láthatók az elmondottak.

Összegzés

Felmérésem adatai azt mutatták, hogy a hazai könyvtárakban még nem jelentős a QR-kódot használók aránya. Mi lehet ennek az oka? Elsősorban az, hogy a könyvtárak azt hiszik, nem rendelkeznek megfelelő anyagi forrással az új szolgáltatás bevezetéséhez, hogy nincs megfelelő műszaki felszereltségük. Kiderült, hogy alig használják ki a web 2.0-ás szolgáltatások

előnyeit. Alapvető probléma a könyvtárosok tartózkodó hozzáállása az új dolgokkal szemben, és a többségük azt is gondolja, pl. beolvasni is nehéz a kódokat, mert kizárólag jó fényviszonyok szükségesek hozzá. Attól is tartanak, hogy a hackerek ellopják a felhasználók adatait.

A megoldás útja a magas szintű IT-szakértelem és a könyvtárosok folyamatos továbbképzése lehetne.

Mindezek ellenére ne feledkezzünk el *Rapp* tanácsáról: „Csak akkor használjuk ezeket a kódokat, ha hozzáadott értékükkel leegyszerűsítik az összetett folyamatokat, ne pedig azért, mert menő vagy trendi. Egy jó QR-kód értékes virtuális élményt nyújt, amit a kód előtt állva még nem is sejthetünk.”

Jegyzet

ASFORD, R.: QR codes and academic libraries. Reaching mobile users = College & Research Library News, 71. vol. 2010. 10. no. 526–530. p.

THOMAS, L. C.: The state of mobile in libraries 2012 = The Digital Shift, 137. vol. 2012. no. 2. 26–28. p.

RAPP, David: LJ virtual tech summit explores how libraries use tech to connect with patrons = The Digital Shift, 2011. Dec 12.

TÓTH Máté: Mobilized" library services – What do we offer? What do our users want? In: Proceedings of the XXI. International BOBCATSSS Symposium, Ankara. 2013.

Beérkezett: 2013.március 21.

Mobilelérés

A tatabányai József Attila Megyei és Városi Könyvtár honlapja és katalógusa ezentúl androidos okostelefonra és táblagépre optimalizálva is elérhető.

Országosan egyedülálló, hogy nemcsak weboldaluk kisebb képernyőre alkalmazott változatát készítették el, hanem kifejlesztettek egy interaktív katalógus-alkalmazást is. A "JAMK ADI" nevű alkalmazás ingyenesen letölthető a GooglePlay webáruházból, segítségével az androidos okostelefonokon és táblagépeken a nap bármely szakában, kényelmesen és gyorsan, felhasználóbarát felületen végezhető a katalógusban keresés és egyéb olvasói tranzakció: előjegyzés, hosszabbítás és akár személyes adatmódosítás is. Beállítható, hogy lejárat előtt a határidőkről vagy tartozásról figyelmeztetést küldjön az alkalmazás.

A honlap mobileszközön elérhető a www.jamk.hu címen.

A JAMK droid-projekt a „TÁMOP-3.2.4.A-11/1-2012-0053 Megyei Könyvtár az értő olvasásért” pályázat keretében valósult meg.

(Katalist, 2013. márc. 26. Vitéz Veronika tájékoztatása alapján)

40 éves a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Szociológiai Gyűjteménye

1973. július 1-jén kezdte meg működését Remete László vezetésével a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új szervezeti egysége, a Szociológiai Dokumentációs Osztály. A Szociológiai Gyűjtemény nevet 2000 óta használja a könyvtár többi szakgyűjteményi osztályának mintájára. Az évforduló alkalmából a könyvtár virtuális Emlékkönyvet jelentetett meg, amelybe szociológusok, társadalomkutatók és a Gyűjtemény régi munkatársai írták meg emlékeiket. A könyvtár honlapján a gyűjtemény történetéről is olvashatnak (http://www.fsze.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/szociologiai_gyujtemeny/bemutakozas/a_gyujtemeny_tortenete).

(Katalist, 2013. május 22. Karbach Erika tájékoztatása alapján)

Frissítsd a könyvtárad!

JÁVORKA Brigitta
javorka.brigitta@gmail.com

Bevezetés

Felmérésemben a *Rukkola.hu* 2012 nyarán indult könyvcserélő weboldal használatára voltam kíváncsi, mely megjelenése után nemcsak hogy villámgyorsan népszerűvé vált, hanem a hazai könyvrájonokok életét, szokásait is befolyásolta.

Az innovatív ötlet magánkezdeményezésként indult hódító útjára, mára pedig már több kiadó is segíti az oldal szerkesztőinek munkáját. A Rukkola.hu dinamikusan fejlődő weboldal: a statisztikák szerint 81 nappal az oldal indulását követően már 11 100 regisztrált felhasználója volt, 81 000 könyvet lehetett elérni és 54 000 kötet talált új gazdára. A kezdeti időszakban a szerkesztőknek nem származott bevételük a weboldalból, de három hónappal az indulás után megjelentek a reklámfelületek, és a több ezer felhasználós weboldal üzleti vállalkozássá vált. Nem ez a vállalkozás az első olyan hazai pró-

bálkozás, amely lehetővé teszi, hogy az emberek elcseréljék felesleges könyveiket. Budapesten korábban *Könyvcseré-piac* néven működött egy olyan projekt, ahová bárki beadhatta feleslegessé vált könyveit, és újakat hozhatott el helyettük. A könyvek értéke nem volt fontos, csak a száma. A megmaradt könyveket egy iskolai könyvtárnak ajánlották fel.

*BookCrossing.com*¹ néven nagy nemzetközi weboldal működik. Ebben a rendszerben minden könyvnek egyedi azonosító száma van, amelyet a könyvbe kell ragasztani és amivel a következő tulajdonosa azonosítani tudja. A könyvet tovább kell adni valakinek vagy el lehet hagyni valahol a városban. Aki megtalálja, illetve rövid ideig birtokolja a könyvet, jelzi a weboldalon, ezáltal mindenki számára nyomon követhető a könyv útja. *Daniele Dalli* és *Matteo Corciolani* az oldalon kialakult közösségekről készített felmérésükben megállapították, hogy a BookCrossing mérsékelt ugyan, de képes befolyásolni a könyvpiacot és a felhasználók szokásait.²

A BookCrossing magyar változata a „*Vesíts el egy könyvet!*”³ akció. A vállalkozás hazai „anyaoldala” a *Könyvtár.hu* lap, amelyet az Országos Széchényi Könyvtár üzemeltet, jelezve, hogy ebben a projektben a könyvtárak is szerepet vállaltak. A könyvelvesztő játéknak a Rukkola.hu-hoz viszonyítva szerényebbek az eredményei, mivel a magyar „játékosok” csak a töredékét veszítették el azoknak a könyveknek, amiket inkább elcserélnének az új weboldalon. A Rukkola.hu olyan feltörekvő szolgáltatás – amely újfajta könyvbeszerzési forrásnak is tekinthető, és amely kihívást jelenthet a könyvtárakkal, ill. azok katalógusaival szemben.⁴

A Rukkola.hu működése

Hogyan is működik a Rukkola.hu? Ha van olyan könyvünk, amelyre már nincs szükségünk, egyszerűen feltölthetjük az oldalra és megmutathatjuk a Rukkola.hu használóinak. Ha valaki jelzi, hogy szeretné megkapni a könyvünket, a mi feladatunk, hogy eljuttassuk hozzá. A weboldallal tehát úgy frissíthetjük fel a könyvtárunkat, hogy mindössze az elküldött könyvek postaköltségét kell kifizetnünk. Bár a csere virtuális térben történik, nem elektronikus könyveket cserélünk, hanem hagyományos, nyomtatott példányokat. Létezik néhány szabály arra vonatkozóan, hogy milyen könyveket lehet feltenni az oldalra: pl. a felajánlott könyvnek épnek, teljesnek és eredetinek kell lennie, ill. nem kerülhetnek fel fénymásolatok sem.

Az elküldött könyvért cserébe pont jár, amelyeket összegyűjtve új könyvek szerezhetők be a többi felhasználótól. A legnépszerűbb könyvek – ha több mint 25 használó vetett szemet rá – kiemelt kategóriát képeznek. Keresett könyv felajánlásért viszont több pont jár. Az oldal pontrendszere az 1. táblázatban látható.

1. táblázat
A Rukkola.hu pontrendszere

Tevékenység	Pontok
Megszerezni egy könyvet	5 pont
Feltenni egy könyvet az oldalra	1 pont
Továbbítani egy könyvet valakinek	4 pont
Feltenni egy népszerű könyvet az oldalra	2 pont
Továbbítani egy népszerű könyvet	8 pont

A Rukkola.hu-t nem tekinthető sem klasszikus weboldalnak, sem web 2.0-ás alkalmazásnak, hiszen nem tudunk hozzászólásokat írni, fájlokat feltölteni vagy adatokat rögzíteni benne. A szerkesztők az oldal keretrendszerét biztosítják, de az egész rendszer működésképtelen, ha a felhasználók nem jelölik, hogy mit szeretnének megszerezni vagy továbbadni.⁵ A Rukkola.hu-nak van egy „testvéroldala”, a *Moly.hu*, ami viszont tipikus web 2.0-ás alkalmazás és egyben a legnépszerűbb magyar könyves közösségi oldal. A két weboldal szoros kapcsolatban áll egymással: a könyvek adatai a Moly.hu-ról érkeznek, a Rukkola.hu használói pedig ott tudják a különböző tartalmakat hozzárendelni a könyvekhez (pl. hozzászólásokat, értékeléseket, címkéket). Nehezebb a válasz arra kérdésre, hogy közösségi oldalnak számít-e a Rukkola.hu. A válaszuk, hogy igen is, meg nem is. Nem tudjuk ugyan egy másik felhasználó aktivitását követni, hozzászólásokat sem tudunk hagyni és nem lehet másokkal beszédbe elegyedni, mégis hatalmas közösség áll a weboldalak mögött. Az oldal népszerűsége azzal magyarázható, hogy szerkesztői nagyon professzionális módon használják a legismertebb közösségi oldalakat, a Facebookot és a Twittert, így ezeken a felületeken alakul a felhasználók közötti kapcsolat (valamint e-mailben, mivel a könyvek átadása ilyen módon kerül egyeztetésre).

A felmérés

2012. szeptember 15-e és 21-e között végeztem egy felmérést az oldal felhasználói között. A Rukkola.hu Facebook oldalára kitett kérdőívet összesen 659-en töltötték ki. Vizsgálatomban a következő kérdésekre kerestem a választ:

1. Kik az oldal felhasználói?
2. Általában milyen típusú könyveket szereznek be az oldalról, és milyen más könyveszerzési forrásaik vannak a Rukkola.hu mellett?
3. Megváltoztak-e a könyvvásárlási és a könyvtárba járási szokásaik, amióta a Rukkola.hu-t használják?

A kapott válaszokat összehasonlítottam a legnagyobb magyar könyves közösségi oldal, a Moly.hu felhasználóinak adataival.⁶

Demográfiai adatok

A Rukkola.hu felhasználóinak többsége, azaz 86%-a nő. Az adatok a Moly.hu esetében is hasonló arányt mutattak, a női válaszadók 83,4%-os többségben voltak. A Rukkola.hu felhasználóinak átlagéletkora 28 év volt, ebből 290 válaszadó volt 21 és 30 év közötti fiatal. A legfiatalabb kitöltő 12 éves, a legidősebb pedig 71 éves volt. A Moly.hu felhasználók átlagéletkora 27,4 év volt, a legfiatalabb kitöltő ott is 12, míg a legidősebb szintén 71 éves volt. A Rukkola.hu használók 35%-a fővárosban vagy annak agglomerációjában él, és ugyanez jellemezte

a Moly.hu használóit is (a használók 40%-a élt a fővárosban vagy környékén). Mindkét oldal felhasználói között többségben voltak a felsőfokú végzettségűek.

A Rukkola.hu felhasználóinak többsége (66%-a) használja a Moly.hu oldalt is. Feltételezhetjük, hogy létezik egy olyan stabil réteg, amely szereti a könyveket és szeret olvasni, de halad a korrallal, és az internetet az olvasmányával kapcsolatos dolgok megszerzésére használja.

A weboldal felhasználóinak szokásai

Bár a válaszadók rendelkeztek házi könyvtárral (a Rukkola.hu felhasználóinak 46%-a válaszolta, hogy 500-nál több könyve van otthon), ritkán választanak onnan régi könyveket, mert a Rukkola.hu weboldal megváltoztatta olvasmányválasztási szokásaikat. A „Mióta a Rukkola.hu felhasználója vagy, honnan szerzed be az olvasmányaidat?” kérdésre a kitöltőknek egy ötfokú skálán kellett jelölniük, hogy az olvasni kívánt könyveket milyen gyakran választják ki a megjelölt forrásból, ahol az egyes jelentette a „soha-t” és az ötös a „mindig-et”. A válaszok a 2. táblázatban láthatók. 2010-ben a Moly.hu felhasználóitól kérdezték meg ugyanezt, de a Moly.hu használói számára szinte valamennyi alternatíva fontosabb volt, mint a Rukkola.hu felhasználóinak. Kivételt jelentett az internetről való letöltés, ami magyarázható az e-könyves kultúra iránti érdeklődés erősödésével. Azok, akik a Rukkola.hu-t használják, olvasmányukat általában a weboldaltól beszerezhető könyvek közül választják ki.

2. táblázat

A Rukkola.hu felhasználóinak olvasmányforrásai

	Moly.hu felhasználók (2010)	Rukkola.hu felhasználók (2012)
Saját könyvtárból választ	4,05%	3,71%
Könyvtárból kölcsönzi	3,43%	2,71%
Kölcsönkéri	2,94%	2,82%
Megvásárolja könyvesboltban/antikváriumban	3,94%	3,08%
Megvásárolja az interneten	3,44%	2,64%
Letölti az internetről	2,12%	2,37%
Rukkola.hu-n szerzett könyvet olvas	-	4,12%

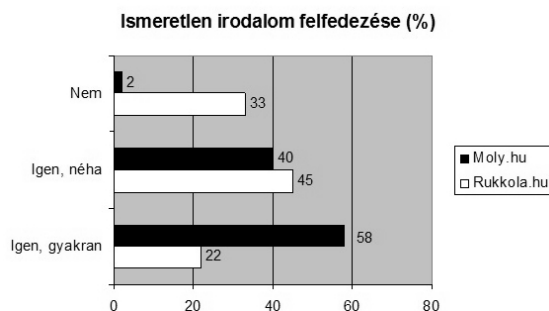
A Rukkola.hu felhasználói tehát kevesebb könyvet vesznek és kölcsönöznek, mint a Moly.hu tagjai, és kevesebbet költenek könyvre, mint korábban (leszámítva a Rukkola.hu weboldallal kapcsolat költségeket), és nem használják intenzíven az internetet sem olvasmányaik megrendelésére: ritkán töltenek le e-könyveket vagy vásárolnak webáruházakban. A válaszolók 55%-a állította, hogy a Rukkola.hu használata óta kevesebbet költ könyvre, 19%-uk pedig egyáltalán nem vásárolt könyvet, mióta a weboldalon regisztrált. Az adatok szerint tehát magas azoknak az aránya, akiknek az oldal használata óta változás állt be a könyvvásárlási szokásában.

A könyvcsere épülő weboldalak tehát a könyvtár versenytársainak számíthatnak. Bár a Rukkola.hu felhasználóinak 58%-a mondta, hogy beiratkozott tagja legalább egy könyvtárnak, ami magasabb, mint a magyar átlag, ugyanakkor az oldal használata óta 31%-uk kevesebbet jár könyvtárba, mint korábban. A legtöbb válaszoló (659-ből 442 fő) azt állította, hogy ugyanannyit jár könyvtárba, mint az oldalon való regisztrációja előtt, de mivel közülük 173 fő nem volt tagja egyetlen könyvtárnak sem, így az ő esetükben ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy „korábban sem, és most sem”.

A Rukkola.hu felhasználói célirányosnak tűnnek. Az oldalon található könyvek közül leginkább azokat próbálják megszerezni, amelyeket már régóta szeretnének elolvasni. Ez a legfontosabb érve a kitöltők 79%-ának. Ha a weboldalról sikerült megszereznünk egy könyvet, de nem akarjuk megtartani, visszatehetjük. A felhasználókat azzal kapcsolatban is megkérdeztem, milyen gyakran raknak vissza könyvet: kiderült, hogy több mint a fele (55%) még sosem tette ezt meg. Tehát a használók azokat a könyveket próbálják beszerezni a weboldalról, amelyeket valóban birtokolni akarnak, ezért fordul elő, hogy a keresők többsége ritkán találkozik új és ismeretlen irodalommal a Rukkola.hu-n. Az 1. ábrán láthatjuk az adatok összehasonlítását a Moly.hu felhasználóinak eredményeivel. A Moly.hu-t fontos információforrásként is használják a felhasználók, a Rukkola.hu-nál ez a funkció kevésbé jellemző.

1. ábra

Milyen gyakran találunk új irodalmat a felhasználók a Rukkola.hu és a Moly.hu oldalon?

Az oldal egyéb lehetőségei

A Rukkola.hu felhasználói többnyire kortárs vagy klasszikus irodalmat cserélgetnek egymás között, de sok tankönyv is megjelenik a weboldalon. Készítettem egy körképet a weboldalon megszerezhető könyvekről a Pécsi Tudományegyetem Deák Ferenc Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája tankönyvlistáját felhasználva, amelynek alapján megállapítható volt, hogy a gimnazistáknak sem az első, sem a második, sőt még a harmadik évben sem feltétlenül szükséges tankönyvet vásárolniuk, mert mindent be tudnak szerezni a Rukkola.hu-ról. A negyedik évfolyam diákjai is jelentős összeget takaríthatnak meg az oldal használatával. Egyedül a nyelvkönyvek nem elérhetőek, mivel ezek mindegyike kiemelt könyvnek számít. A nyelvtanulás fontos dolog a magyar könyvszerető réteg számára, de a nyelvkönyvek beszerzése továbbra is költség marad.

Az oldal ezenkívül lehetőséget kínál a könyvpiacra ismeretlen *elsőkönyves íróknak*, hogy népszerűsítsék műveiket a weboldalon. Jó példa erre *Horváth György*, aki az *Estvér* című könyvét népszerűsítette az oldalon olyan sikerrel, hogy több mint 160 példányt juttatott el az olvasókhöz az oldalon keresztül. A Rukkola.hu felhasználók többsége már ismeri a nevet és a könyvet, vagyis elmondható, hogy a weboldal marketing célokra is jól használható.⁷

Konklúzió

A Rukkola.hu használói sokban hasonlítanak a Moly.hu használóira, nem véletlenül, hiszen párhuzamosan mindkét oldalra regisztrálnak. Megállapítható az is, hogy a könyvcserés weboldalnak erős hatása van a könyvvásárlási és könyvtárlátogatási szokásokra: az oldal használói ugyanis kevesebb könyvet vesznek könyvesboltban, és kevesebbet kölcsönöznek könyvtárból, mint korábban.

Hozzá kell tennünk, hogy a felmérés idején az oldal még nagyon „fiatal” volt. Ahhoz, hogy tiszta képet kapjunk, a felmérést később meg kell ismételni. A jövőben a hatások erősödhetnek vagy gyengülhetnek. Lehet, hogy tovább erősödik a Rukkola.hu szerepe a magyar könyvrajongók életében, de bekövetkezhet, hogy az újdonság varázsának elmúltával és a felesleges, felajánlható könyvek elfogyásával már senki sem fogja használni. Minden a szerkesztők találmányán múlik.

Jegyzet

1. <http://www.bookcrossing.com/> [Megtekintve: 2013. május 13.]
2. DALLI, Daniele –CORCIOLANI, Matteo: Collective forms of resistance: the transformative power of moderate communities: Evidence from the BookCrossing case = International Journal of Market Research, 50. vol. 2008. 6. no. 757–775. p.
3. <http://veszitsel.konyvtar.hu/> [Megtekintve: 2013. május 13.]
4. SPITERI, Louise F.: Social discovery tools: extending the principle of user convenience = Journal of Documentation, 68. vol. 2012. 2. no. 206–217. p.
5. O'REILLY, Tim (2005): What Is Web 2.0, <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> [2013. május 13.]
6. AUDUNSON, Ragnar –TÓTH, Máté: Websites for booklovers as meeting places = Library Hi Tech, 30. vol. 2012. 4. no. 655–672. p.
7. JÁVORKA Brigitta: Olvasómozgalmak a Moly.hu könyves közösségi oldalon = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 60. évf. 2013. 1. sz. 4–18. p.

Beérkezett: 2013. március 21.

Könyvelhagyó hétvége – "Veszíts el egy könyvet!"

Könyves flashmobról számolt be könyvtári blogjában Buzai Csaba, az orosházi Justh Zsigmond Városi Könyvtár igazgatója, melyet a „Veszíts el egy könyvet” akció ötödik évfordulójának megünneplése alkalmából szerveztek. A hideg márciusi hétvégén csaknem négyszáz könyv veszett el, megnyílt a strandkönyvtár Gyopárosfürdőn, a Rukkola.hu pedig töretlenül adta a bónuszpontokat arra érdemes tagjainak. A könyvelhagyó programba a könyvelhagyók mellett támogatóként részt vett néhány kiadó, a Rukkola.hu, továbbá számos budapesti és vidéki könyvtár is.

(Katalist, 2013. március 25. Buzai Csaba híre alapján)

Digitalizálás az örökkévalóságnak az Osztrák Nemzeti Könyvtárban

Az Osztrák Nemzeti Könyvtár (ÖNB) az elmúlt években több mint 450 ezer fotót és portrét digitalizált, évente csaknem kétmillió törvényszöveget és újságot digitálisan, és kb. 12 millió művet tett elérhetővé digitálisan. A Google képviselőivel kötött együttműködési szerződés keretében 2025-ig az ÖNB teljes könyvtárállományát digitalizálni szeretnék, bár ehhez az kell, hogy megreformálják a szerzői jogi szabályozást. A digitalizálás költségeit a Google fizeti. A program keretében digitalizálják a zenei és a papírszterkeres-gyűjteményt is. A könyveket szkenneléskor karakterfelismerő programmal dolgozzák fel, így a digitális kiadványokban is lehet keresni. Az ÖNB kutatás-fejlesztéssel foglalkozó munkatársai a digitális hosszú távú adattárolással és a nagy adatmennyiség feldolgozásával kapcsolatos kérdésekkel is egyre intenzívebben foglalkoznak.

(http://www.sg.hu/cikkek/96587/digitalizalas_az_orokkevalosagnak - 2013. ápr. 15. Barta Sándor írása alapján)

Trendek a hazai és nemzetközi könyvtárügyben

2013. május 30-án mutatták be a FSZEK-ben a *Trendek a hazai és nemzetközi könyvtárügyben* című tanulmánykötetet, melynek szerkesztője az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet igazgatója, tanszékvezetője, *Kiszl Péter*, írói, szerzői pedig a tanszék könyvtáros mesterképzésben tanuló hallgatói.

A kötet négy fejezetben (Kommunikáció, Képzés, Pályázatok, Ráadás) mutatja be a 2009–2010-ben szemináriumi dolgozatként a „hol vagyunk, és merre tartunk” kérdésre választ kereső, szemináriumi dolgozatként született elemzéseket. A kötet, melyet *Voit Krisztina* nyugalmazott tanszékvezető emlékének ajánlottak, jó példáját adja a tehetséggondozásnak és jelzi az intézetben folyó sokoldalú, gyakorlatorientált kutatómunkát. A tanulmánykötetet *Bakos Klára*, az *MKE elnöke*, *Barátné dr. Hajdu Ágnes*, az *EMMI Könyvtári Akkreditációs Szakbizottságának elnöke* és *Kóródy Judit*, az *Infodok Kft.* vezetője méltatta.

A kötetről bővebb összeállítás: <http://lis.elte.hu/konyvtar/rendek2013>

(Lapunkban rövidesen bemutatjuk a kötetet.)

(*Katalist*, 2013. jún. 4. Köntös Nelli híre alapján)

Kettős kötés – Tiszteletkötet Balogh Mihály 70. születésnapjára

Balogh Mihály, az OPKM nyugalmazott főigazgatója, könyvtáros-tanár és helytörténész a napokban töltötte be a hetvenedik életévét. Néhány barátja, tanítványa és egykori kollégái közreműködésével készült ebből az alkalomból egy 208 oldalas kötet, amely korábbi könyveiből és cikkeiből válogat, de közli pályája főbb állomásait és műveinek válogatott bibliográfiáját is. A könyv címe arra utal, hogy munkái egy része a könyvtárak világáról, míg más részük szülőhelye és otthona, Kunszentmiklós és vidéke múltjáról szól.

A kiadvány bemutatására 2013. június 10-én 17 órakor került sor Kunszentmiklóson, a városháza nagytermében. A bemutatót *Bódi Szabolcs* polgármester nyitotta meg, közreműködött *Tölgyesi József* egyetemi docens, a kötet szerkesztője és *Tóth Péter* tanár, versmondó, valamint a szerző maga.

(M.L.)

Új internetes adatbánya a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár honlapján

Budapesti cím- és lakjegyzék, 1880–1928

A főváros hivatalos címtára 1880 és 1928 között, összesen 29 alkalommal jelent meg. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár elkészítette és az interneten is közzétette a sorozat digitális, kereshető változatát.

Az adatbázis páratlan adatforrás nemcsak a szakembereknek, hanem mindenki számára, aki például családjá, lakóhelye múltjára kíváncsi. Egyebek közt tartalmazza Budapest korabeli ház- és telekjegyzékeit a tulajdonosok nevével, a hivatalos szervek adatait, az egyesületek, a vállalatok és különböző foglalkozáscsoportok jegyzékeit, az iparosok, kereskedők és egyéb szolgáltatásokat végzők listáit; továbbá a fővárosban élők betűrendes lakcíkjegyzékét.

Az elektronikus változatban a könyvsorozat kiegészül a részben hasonló adatokat tartalmazó *Adressen-Kalender von Pest, Ofen und Altofen* című kiadványnak száznegyven évvel ezelőtt, 1873-ban, Budapest egyesítésekor megjelent kötetével. Így az adatbázisban összesen 50.523 oldalnyi szövegben lehet böngészni.

Az adatbázis a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények Kollégiuma támogatta. A digitalizálást több fővárosi közgyűjtemény is segítette. A fejlesztés az Arcanum Adatbázis Kft. munkája.

Megtekinthető a könyvtár honlapján az adatbázisok gyűjteményében,
vagy a db.fsze.hu/cimtar címről közvetlenül.

További információ: *Sándor Tibor* osztályvezető (FSZEK Budapest Gyűjtemény): santib@fszek.hu